

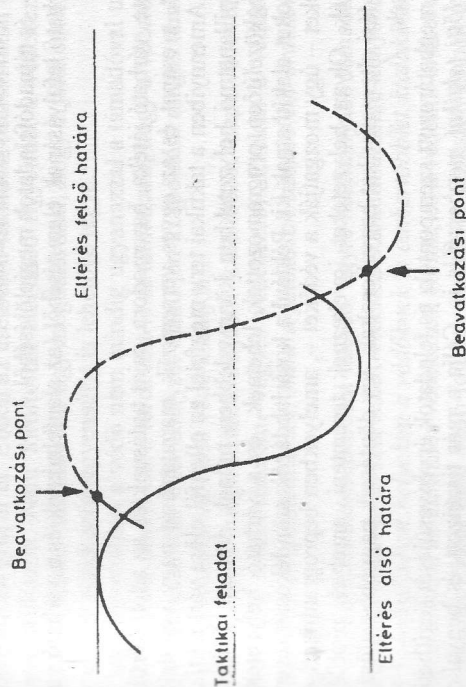
Taktikai megbeszélésre a küzdelem szünetében is sor kerülhet. Időpontjának megválasztása nagyfokú edzői tapasztalatot igényel. Az edzőnek észre kell vennie, hogy egyáltalán szükséges-e a megbeszélés, és arra mikor, milyen formában kerüljön sor. Ez a fajta taktikai megbeszélés nem új ismereteket közöl értekezlet. Időtartama rövid, néhány perc. Az edző készüljön fel erre, utasításai legyenek egyértelműek, fellépése határozott, bizalmat sugárzó. A versenyző esetleges „furcsa” reakcióira ne reagáljon élesen, mert azok legtöbbször a versennyel kapcsolatos idegfeszültségből fakadnak.

A jó eredmények elérésének alapvető tényezője a körültekintően megválasztott és a helyzetnek megfelelően alkalmazott taktika. A taktikai ismeretek, eljárások verseny alatti folyamatos, célszerű alkalmazását *taktikázásnak* nevezzük. A taktikázás a küzdelem lefolyásának pontos megfigyelését, a helyzetek állandó elemzését, és ennek megfelelően az adekvát döntések meghozatalát igényli. Egyéni sportágakban (például közép-, hosszútáv-futás, küzdősportok stb.) ez legtöbbször versenyzői, míg csapatsportokban elsősorban edzői tevékenység, és szoros összefüggésben van a rendszer irányításával. „A szó tágabb értelmében irányításnak nevezhetjük a csoport valamelyik tagjának olyan tevékenységét, amely tudatosan és kifejezetten arra irányul, hogy befolyásolja a csoport más tagjának vagy tagjainak viselkedését.”

A sportversenyzők taktikai harcában irányítóként foghatjuk fel az edzőt és az irányító játékosot.

Az *irányítók jelentősége* az eredmény befolyásolásában rendkívül nagy lehet, ha megelégedően értékeli az eseményeket és képesek a beavatkozásra.

Az előkészületek idején alakítjuk ki taktikánkat. A verseny közben ezen – az ellenfél tevékenységétől függően – módosításokat hajtunk végre. A módosított taktika a versenyzők számára kötelező jellegű, olyan minta, amelyhez alkalmazkodniuk kell. Ettől a mintától való nagymértékű eltérés károsan befolyásolhatja a rendszer működését. Ezért a küzdelem közben gondosan értékelni és elemezni kell a versenyzők tevékenységét, és amennyiben az eltérés túlzottan nagy, az irányítónak be kell avatkoznia.

42. ábra. A rendszer irányításának modellje

A 42. ábra az irányító beavatkozását szemlélteti. A beavatkozásnak sportáganként különböző módjai vannak. Mindegyiknek lényege: módosított információ, a tevékenységet korrigáló utasítás eljuttatása a rendszerhez. Ilyenek: a cseré, az időkérés, a kispadról utasítás a mérkőzés folyamán, megbeszélés például a féldőben, az egyes sportágakra jellemző jelek stb.

A cserélés művészet! Olyan eszköz, amelynek helyes felhasználásával a legtöbb sportjátékban (kézilabdázás, kosárlabdázás, vízilabdázás, jégkorongozás) az edző lehet a küzdelem szellemi vezére.

A cserélés sikerét lényegében az dönti el, hogy az edző tud-e a váratlan helyzetre cél szerűen és gyorsan reagálni. Alapvető feltétele a sokrétű, pontos szakismeret és a határozottság. Néhány fontos tanács:

- az edző csapatát vezesse, és ne törődjön a nézőkkel, akik az eredménytől függetlenül bizonyos cseréket javasolnak;
- cseréléskor nem kell magyarázkodni egy játékosnak sem, hogy miért cseréltük le;
- az edző ne mondjon a beálló játékosnak túl sokat, ez csak megzavarja, és idegessé teszi; szólítsuk a játékos, adjunk neki utasítást, és néhány szóval bátorítsuk.

A küzdelem kimenetelének hathatós befolyásolója lehet az időkérés. Nem minden sportjátékban van rá lehetőség. Akkor alkalmazzuk, ha az ellenfél valamilyen módon megzavarja, meglepi csapatunkat. Célja soraink rendezése. Akkor, amikor nekünk jól megy a játék, nincs értelme az időkérésnek, mert így ezt az időt az ellenfél számára kértük ki.

Az edzői utasításokat, a közösen kialakított csapattaktikát a pályán, ellenfeleinkkel szemben kell érvényre juttatunk. Ez nem könnyű feladat. Ehhez a rendszer elemeinek szervezeten kell együttműködnünk. E rend, szervezetség megvalósításához keresik segí-tőtársnak az edzők a játékszervezőket, a „play-makereket”, akik személyiségjegyeik és játéktudásuk alapján képesek a helyesen megértett feladatokat játékos társaikkal megoldat-ni, összefogni, irányítani őket. Egyéniségükből és funkciójukból fakadóan ezek a versenyzők képezik a legerősebb kapcsolatot az edző és a csapat között.

A csapattjátékok edzőinek állandóan visszatérő problémája az irányító játékosok hiánya. Ezeket a versenyzőket nem lehet tucat számba felnevelni. Az edzőnek kell észreven-nie, hogy kik azok a játékosok, akik alkalmasak erre a feladatra. Ezeknek a játékosoknak a munkáját segíteni, támogatni kell. A bennük rejlő szervezői, irányítói lehetőségeket fel-színre kell hozni.

A rendszer irányításához hozzátartozik még, hogy a versenyzők állandóan ismerjék az eredményt, és tisztában legyenek a játékidővel, mert ez befolyásolja tevékenységüket.

A körültekintően megtervezett taktika csak a verseny helyes irányítása mellett kaphat értelmet és csak így lehet eredményes. A verseny alatti célszerű irányítás a sokirányú, körültekintő felkészülés betetőzése, ezért jelentősége soha nem hanyagolható el.